

ANALYYSI

Luotonanto pankkisektorin ulkopuolelta kasvussa

Rahoitusvakaus | 27.09.2019 | Veikko Walta, Antti Hirvonen

KIRJOITTAJAT

Veikko Walta

Antti Hirvonen
Data-asiantuntija

Rahoituksen lähteet ovat monipuolistuneet. Pankit ovat edelleen kotitalouksien ja yritysten ylivoimaisesti tärkein rahoituksen lähde, mutta pankkisektorin ulkopuolisen rahoituksen osuus luotonannosta on viime vuosina kasvanut. Pankkisektorin ulkopuoliset rahoituksen välittäjät täydentävät ja tarjoavat vaihtoehdon perinteisille rahoituskanaville ja ovat siksi tärkeä osa rahoitusjärjestelmää. Niiden toimintaan kuitenkin liittyy piirteitä, jotka saattavat aiheuttaa ja muuttaa rahoitusjärjestelmään kohdistuvia riskejä.

Pankkisektorin ulkopuoliset rahoituksen välittäjät¹ monipuolistavat rahoituskanavia sekä hajauttavat rahoitukseen saatavuuteen liittyviä riskejä tarjoamalla vaihtoehdon pankkien

luotonannolle. Pankkisektorin ulkopuoliset rahoituksen välittäjät kuuluvat 'muut rahoituslaitokset -sektoriin'², ja tällaisia toimijoita ovat esimerkiksi korko- ja pääomarahastot, vertaislainaajat sekä erilaiset luotonantajat kuten ajoneuvorahoittajat, kulutusluotonantajat ja factoringyhtiöt.

Rahoitusjärjestelmässä pankit ja niiden rinnalla toimivat muut rahoituksen välittäjät eivät kuitenkaan toimi erillään toisistaan, vaan niiden välille muodostuu liiketoimintojen kautta monia erilaisia kytköksiä. Pankkien yksinoikeus talletusten vastaanottamiseen sitoo muut talouden toimijat pankkeihin. Talletusten lisäksi pankkien ja muiden rahoituksen välittäjien välille suoria kytköksiä muodostuu luotonannon sekä suorien omistussuhteiden kautta. Pankit ja muut rahoituslaitokset voivat olla myös altistuneita samankaltaisille riskeille, jolloin puhutaan epäsuorista kytköksistä. Pankit ja muiden rahoituksen välittäjien sijoitussalkut voivat esimerkiksi sisältää sijoituksia samoihin kohteisiin ja tällöin sijoituskohteiden arvonmuutos vaikuttaa molempiin sijoittajiin. Vastaavalla tavoin pankkisektorin ulkopuoliset rahoituksen välittäjät saattavat olla toisiinsa kytkeytyneitä velkarahoituksen tai sijoitustensa kautta.³

Kytkeytyneisyys luo tartuntakanavan talouden eri toimijoiden välille, jolloin yhteen toimijaan kohdistuvat negatiiviset shokit voivat levitä laajemmin talouteen. Tartuntakanavien kautta esimerkiksi pankkisektorin ulkopuoliset ongelmat voivat levitä pankkeihin tai päinvastoin pankkisektorilta sen ulkopuolelle.

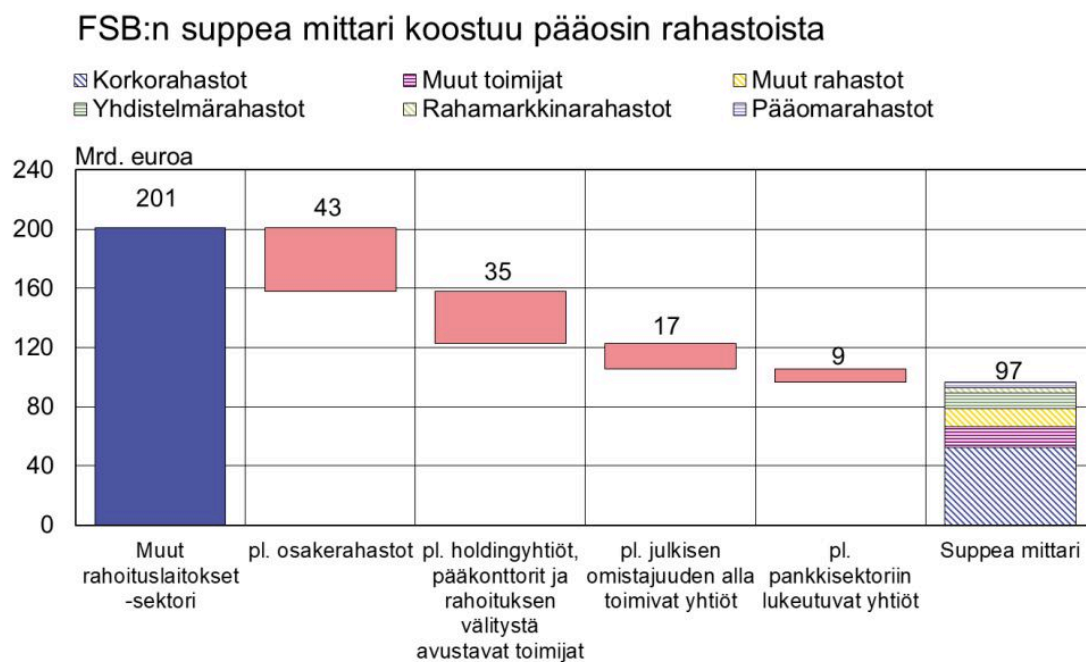
Rahoitusjärjestelmään kohdistuvia riskejä ehkäistään ja hallitaan paitsi koko järjestelmään kohdistuvalla makrovakauseräpolitiikalla, myös yksittäisiin toimijoihin kohdistuvalla sääntelyllä ja valvonnalla. Tavoitteena on ulottaa yhtäläinen sääntely ja valvonta pankkisektorin lisäksi myös sen ulkopuolelle, jotta tasapuolinen kohtelu toteutuisi. Suomessa rahastojen toimintaa säädellään EU-direktiiveillä ja rahastojen toimintaa valvoo Finanssivalvonta (Fiva). Tällä hetkellä Etelä-Suomen Aluehallintovirasto ja Kilpailu- ja kuluttajavirasto valvovat pankkisektorin ulkopuolisia kulutusluotonantajia, mutta tulevaisuudessa myös niiden valvonta saattaa siirtyä Fivan alaisuuteen. Sääntelyn ja valvonnan ohella esimerkiksi sijoitus- ja pääomarahastoista sekä vertaislainojen ja joukkorahoituksen välittäjistä kerätään tilastotietoja Suomen Pankin toimesta.

Suomen Pankki on laajentamassa tilastotiedonkeruutaan luottolaitossektorin ulkopuolella toimivien rahoituksen välittäjien osalta. Tavoitteena on saada entistä tarkempi ja kattavampi kuva pankkien ulkopuolisesta luotonannosta, minkä avulla esimerkiksi kotitalouksien ja yritysten velkaantumisen analysointi on jatkossa kokonaisvaltaisempaa.

Valtaosa pankkisektorin ulkopuolisista rahoituksen välittäjistä on rahastoja

Tilastokeskuksen rahoitustilinpidon mukaan Suomen muut rahoituslaitokset -sektori oli suuruudeltaan noin 201 mrd. euroa vuoden 2018 lopussa (kuvio 1).⁴ Valtaosan (noin 126 mrd. euroa) tästä kattoivat erilaiset rahastot, joista suurimpia olivat korko-, osake- ja yhdistelmärahastot. Muihin rahoituslaitoksiin kuuluu myös suuria julkisomisteisia yhtiöitä, joista suurin osa on erilaisia rahoitusyhtiöitä kuten Finnvera ja Sitra. Vuoden 2018 lopussa julkisomisteisten yhtiöiden tase oli yli 17 mrd. euroa. Kokonaisuudessaan muut rahoituslaitokset -sektorin tase on kaksinkertaistunut viimeisen kuuden vuoden aikana.

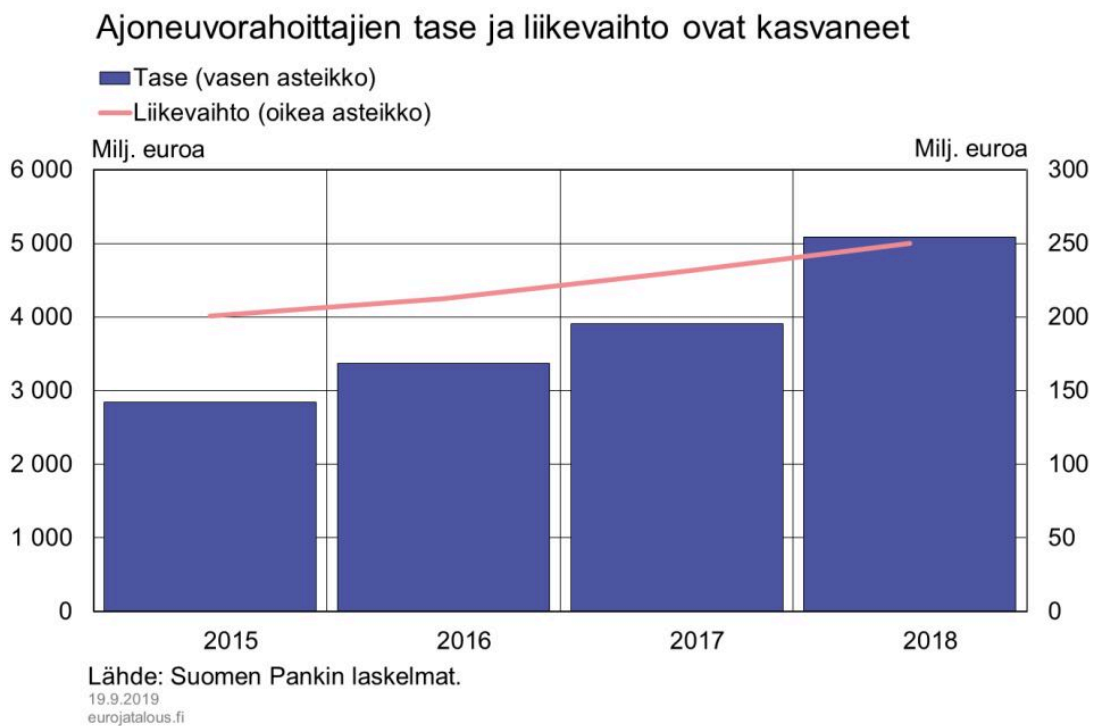
Kuvio 1.

Monet muihin rahoituslaitoksiin kuuluvista toimijoista eivät kuitenkaan harjoita rahoituksen välitystä. Tällaisia ovat esimerkiksi holdingyhtiöt sekä erilaiset rahoituksen välitystä avustavat toimijat. Rahoitusmarkkinoiden vakausneuvoston (Financial Stability Board, FSB) määrittelemän ns. suppean mittarin avulla voidaan muut rahoituslaitokset -sektorista poistaa toimijoita, jotka eivät harjoita rahoituksen välitystä. Lisäksi mittari pyrkii kuvaamaan niitä pankkien ulkopuolisen rahoituksen välityksen osia, jotka voivat toiminnallaan lisätä, vahvistaa tai muuttaa rahoitusmarkkinoille syntyneitä haavoittuvuuksia ja riskejä.⁵

Suppean mittarin mukainen pankkisektorin ulkopuolisten rahoituksen välittäjien joukko saadaan vähentämällä muut rahoituslaitokset -sektorista mm. osakerahastot, holdingyhtiöt, pankkisektoriin lukeutuvat yhtiöt sekä julkisomisteiset toimijat. Osakerahastot ja holdingyhtiöt eivät sisälly suppeaan mittariin, koska niiden ei katsota harjoittavan luoton välitystä tai siihen verrattavaa toimintaa. Pankkisektoriin lukeutuvat yhtiöt kuuluvat puolestaan pankkikonserneihin eli ne ovat vain tilastollisesti pankkisektorin ulkopuolisia toimijoita. Vastaavasti julkisen omistajuuden alla toimivien yhtiöiden riskit lukeutuvat julkishallinnon alle. FSB:n suppean mittarin mukaisten rahoituksen välittäjien koko oli noin 97 mrd. euroa vuoden 2018 lopussa (kuvio 2). Suomen pankkisektorin koko oli yli kuusinkertainen tähän verrattuna.

Kuvio 2.

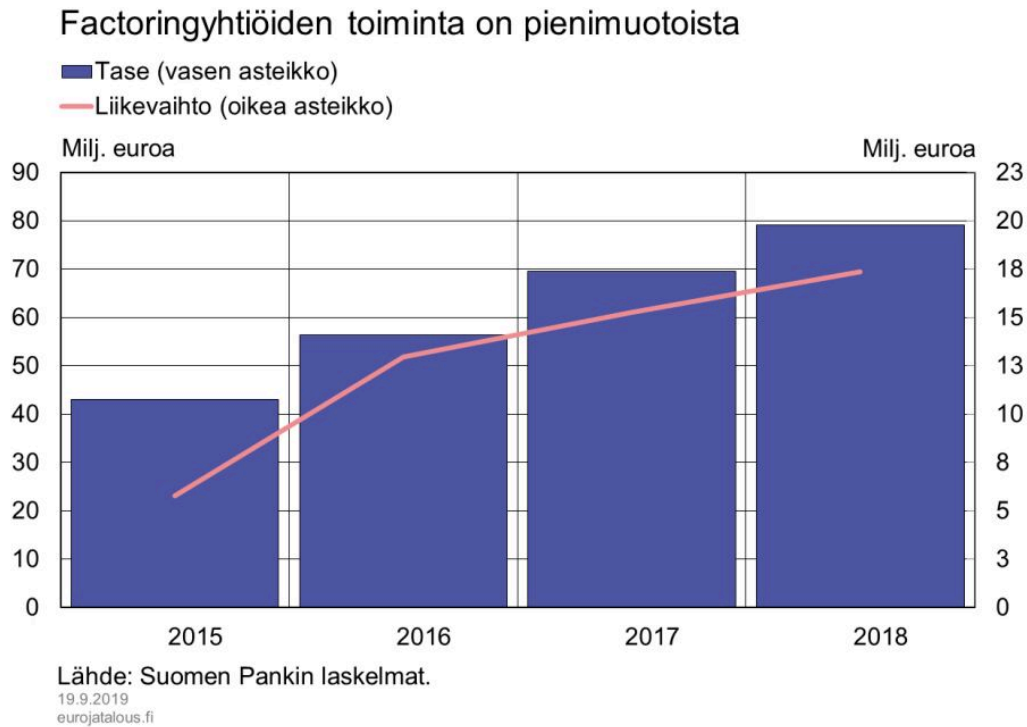

Pankkisektorin ulkopuolinen luotonanto edelleen pientä pankkeihin verrattuna

Varsinaisia pankkisektorin ulkopuolisia luotonantajia sisältyy kuviossa 2 pankkisektoriin lukeutuviin yhtiöihin sekä suppean mittarin joukkoon. Kokonaisuudessaan näiden luotonantajien yhteenlasketut taseet olivat 9,9 mrd. euroa vuoden 2018 lopussa (kuvio 3).⁶ Pankkisektorin ulkopuolisia luotonantajia ovat esimerkiksi ajoneuvorahoittajat, pankkien rahoitusyhtiöt, muut

kulutusluotonantajat sekä factoringyhtiöt.⁷

Kuvio 3.

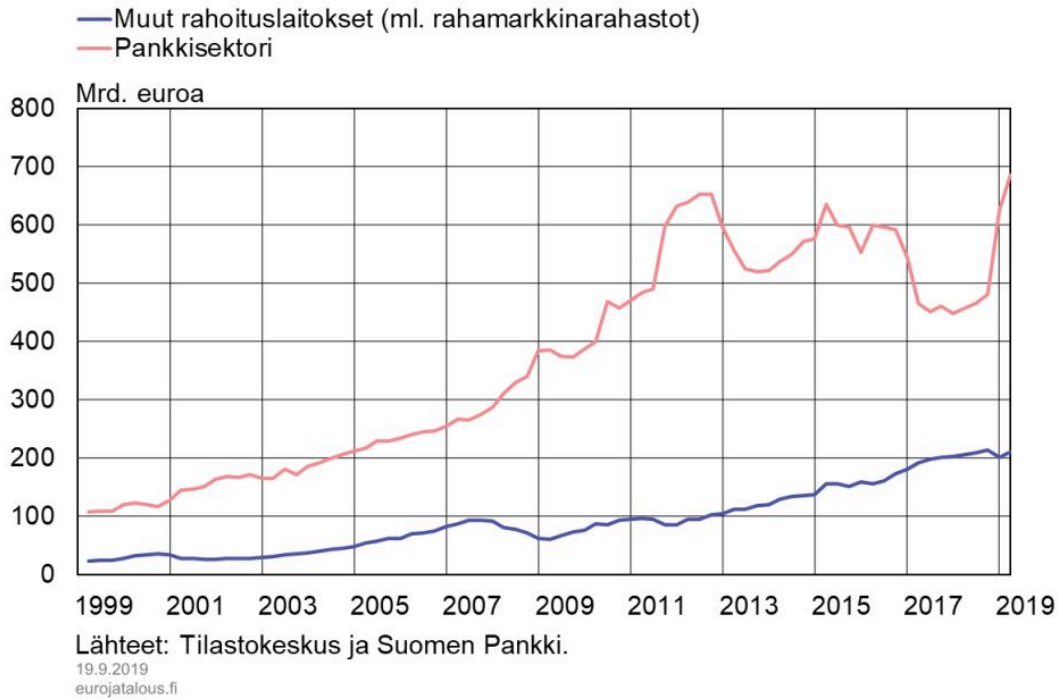

Suurimpien muiden luotonantajien eli ajoneuvorahoittajien ja pankkien rahoitusyhtiöiden liiketoiminta on kasvanut viime vuosina. Ajoneuvorahoittajien tase kasvoi 2,2 mrd. euroa ja liikevaihto 49,4 milj. euroa vuosien 2015 ja 2018 välisenä aikana (kuvio 4). Pankkien rahoitusyhtiöiden kasvu on ollut maltillisempaa, sillä niiden tase on kasvanut vastaavana aikana noin 120 milj. euroa.

Kuvio 5.

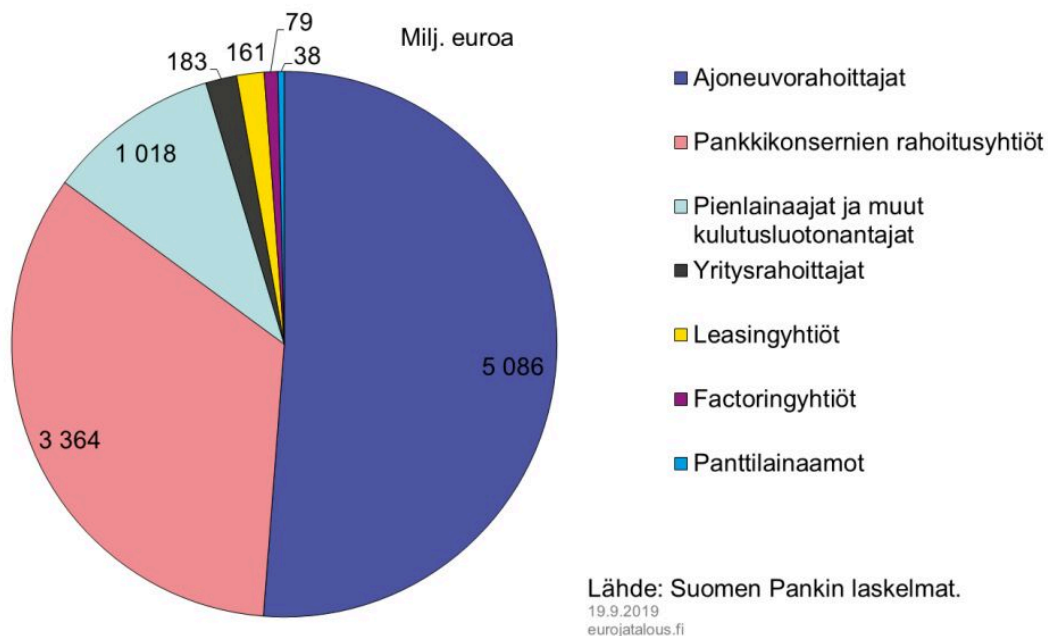
Suomen muut rahoituslaitokset -sektori on noin kolmasosan pankkisektorin koosta

Vuosien 2015 ja 2018 aikana factoringyhtiöiden yhteenlaskettu liikevaihto lähes kolminkertaistui ja taseet kasvoivat 84 %. Vuonna 2018 factoringrahoittajien yhteenlaskettu liikevaihto oli 17,4 milj. euroa ja tase 79,1 milj. euroa (kuviot 6). Liiketoiminnan kasvaessa myös yhtiöiden kannattavuus on säilynyt erittäin hyvällä tasolla: alan liiketulosprosentti oli noin 40 %.

Kuvio 6.

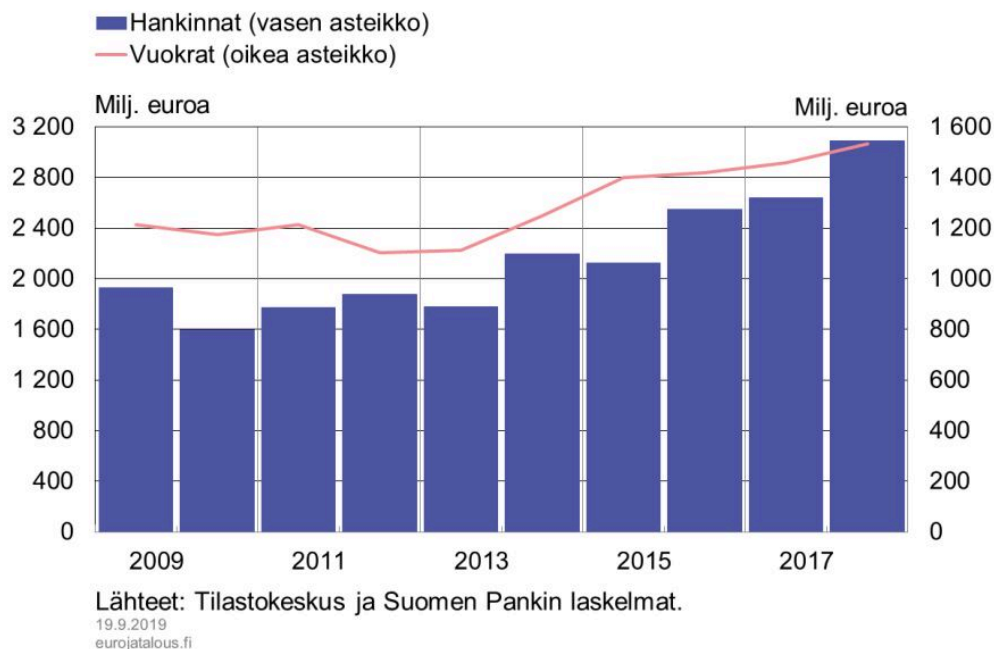
Luotonantajat ovat pieni osa muista rahoituslaitoksista

Myös kulutusluotonantajien liiketoiminta on kasvanut merkittävästi viime vuosina: vuodesta 2015 niiden liikevaihto ja tase ovat yli kaksinkertaistuneet (kuvio 7). Kulutusluotonantajiin lasketaan pankkisektorin ulkopuoliset kulutusluottoja myöntävät yhtiöt, kuten pienlainayhtiöt ja vertaislainaajat, autorahoittajia lukuun ottamatta. Vuonna 2018 kulutusluotottajien yhteenlaskettu tase oli 1,0 mrd. euroa ja liikevaihto 364 milj. euroa.

Kuvio 7.

Rahoitusleasingvuokrat ja -hankinnat ovat kasvaneet

Muiden kulutusluotonantajien liiketoiminnan kasvusta huolimatta pankit ovat edelleen selvästi suurempia factoringrahoittajia ja kulutusluotonantajia. Factoringyhtiöiden saamiset olivat 73 milj. euroa vuoden 2018 lopussa, kun taas pankkien raportoimat factoringsaamiset ovat olleet yli kaksinkertaiset tähän nähden.⁹ Vastaavasti vuoden 2018 lopussa suomalaisten pankkien myöntämien kulutusluottojen kanta oli 16,0 mrd. euroa, mikä oli kuusitoistakertainen verrattuna esimerkiksi pankkisektorin ulkopuolisten kulutusluotonantajien taseisiin. Suomalaisten pankkien ohella myös ulkomaiset pankit myöntävät merkittävän osan kotitalouksien kulutusluotoista: joulukuussa 2018 niiden myöntämien kulutusluottojen kanta oli lähes 2,0 mrd. euroa.

Rahoitusjärjestelmän suora kytkeytyneisyys vähentynyt

Pankkien yksinoikeus talletusten vastaanottamiseen kytkee kaikki muut rahoituslaitokset -sektorin toimijat pankkeihin. Muut rahoituslaitokset voivat olla lisäksi kytkeytyneet pankkisektoriin omistussuhteiden, velkarahoituksen ja epäsuorien sidosten kautta. Kytkökset luovat potentiaalisen kanavan rahoitusjärjestelmään kohdistuvien häiriöiden leviämiseksi, mikä takia kytkeytyneisyyden seuraaminen on tärkeää rahoitusvakauteen kohdistuvien mahdollisten riskien tunnistamiseksi. Epäsuoran kytkeytyneisyyden mittaaminen on haasteellista, mutta velkarahoituksesta muodostuvaa kytkeytyneisyyttä voidaan tarkastella Tilastokeskuksen

rahoitustilinpidon sekä Suomen Pankin tilastotietojen avulla. Velkarahoitukseen sisältyy suora luotonanto sekä velkapaperimuotoinen rahoitus. Omistussuhteista syntyvät sidokset selviävät toimijoiden konsernirakenteista.

Vuoden 2018 lopussa muut rahoituslaitokset omistivat suomalaisten pankkien¹⁰ liikkeeseen laskemia velkapapereita 1,4 mrd. euron arvosta. Valtaosa tästä oli rahastojen, erityisesti korko-, yhdistelmä-, ja rahamarkkinarahastojen omistuksia. Vain pieni osa pankkien muilta rahoituslaitoksilta saamasta rahoituksista oli suoraa lainanantoa. Pankkien saama velkarahoitus muilta rahoituslaitoksilta on laskenut lähes yhtäjaksoisesti finanssikriisin jälkeen. Vielä ennen finanssikriisiä, vuoden 2007 syyskuussa, muut rahoituslaitokset olivat rahoittaneet pankkeja 6,1 mrd. euron edestä. Laskun taustalla on pääosin rahamarkkinarahastojen roolin pienentyminen pankkien rahoituksenlähteenä.¹¹

Muilla rahoituslaitoksilla puolestaan oli velkaa suomalaisille pankeille noin 5,9 mrd. euroa vuoden 2018 lopussa. Suurin osa pankkien myöntämästä rahoituksesta oli suoria lainoja, jotka kohdistuivat pääoma- ja erikoissijoitusrahastoihin sekä muut rahoituksen välittäjät -sektorille, jonka toimijoista suurin osa on erinäisiä sijoitusyhtiötä tai luotonantajia. Muiden rahoituslaitosten saaman velkarahoituksen määrä on vähentynyt merkittävästi vuoden 2014 jälkeen.

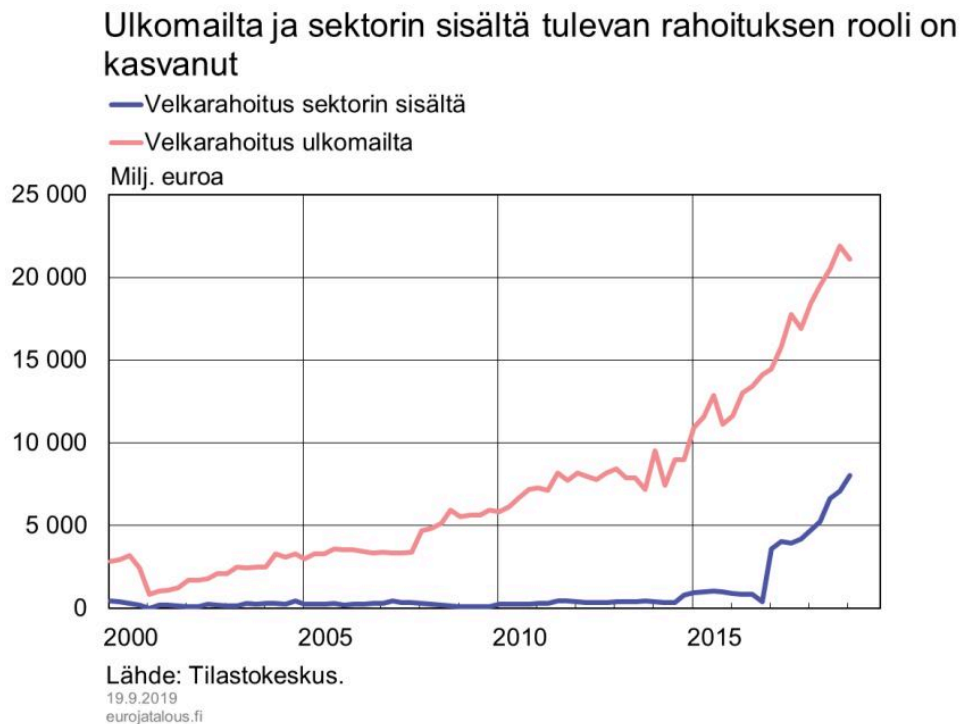
Kokonaisuudessaan sektoreiden välisen velkarahoituksen määrä on pienentynyt suhteessa sektoreiden kokoihin, mikä viittaa suoran kytkeytyneisyyden vähentymiseen. Vuoden 2018 lopussa muiden rahoituslaitosten saama rahoitus suomalaisilta pankeilta oli vain 2,9 % muut rahoituslaitokset -sektorista ja pankkien saama rahoitus muilta rahoituslaitoksilta oli vain 0,2 % pankkisektorin koosta (kuvio 8).

Kuvio 8.

Pankkien ja muiden rahoituslaitosten keskinäisen velkarahoituksen vähentyessä muut rahoituslaitokset -sektorin saama rahoitus ulkomailta sekä sektorin sisältä on lisääntynyt (kuviot 9). Ulkomaiset toimijat omistivat suomalaisten muiden rahoituslaitosten liikkeeseen laskemia velkapapereita 13 mrd. euron arvosta vuoden 2018 lopussa. Tästä yli 20 % tuli euroalueen vakuutus- ja eläkelaitoksilta. Lisäksi euroalueen pankit ja rahastot omistivat yli 24 % muiden rahoituslaitosten liikkeelle laskemista velkapapereista. Suurin osa (90 %) muiden rahoituslaitosten liikkeeseen laskemista velkapapereista oli tilinpäätöstietojen mukaan hallinnointiyhtiö Sampo Oyj:n sekä julkisomisteisiin rahoitusyhtiöihin lukeutuvan Finnvera Oyj:n liikkeeseen laskemia velkapapereita. Suoraa lainarahoitusta muilla rahoituslaitoksilla oli ulkomailta 8,7 mrd. euroa vuoden 2018 lopussa. Muut rahoituslaitokset -sektorin sisäinen velkarahoitus (7,1 mrd. euroa) oli pääosin suoraa lainanantoa. Valtaosa lainanannosta oli Finnvera-konsernin sisäistä lainaa. Sektorin sisäisen velkarahoituksen voimakasta kasvua selittää Finnvera-konsernin rahoitusjärjestelyiden muutokset, joiden myötä konsernin tytäryhtiöiden rahoitusta on siirtynyt julkisyhteisöiltä konsernin emoyhtiöille.

Kuvio 9.

Omistussuhteet kytkevät suurimmat luotonantajat osaksi pankkisektoria

Keskinäisen velkarahoituksen lisäksi toimijoiden välinen omistajarakenne luo usein suoran sidoksen pankkisektorin ja muiden rahoituslaitosten välille. Pankkisektorin ulkopuolisista luotonantajista erityisesti ajoneuvorahoittajat sekä pankkien rahoitusyhtiöt ovat omistussuhteiden kautta kytkeytyneet pankkisektoriin. Pankki voi toimia ajoneuvorahoittajan tai rahoitusyhtiön suorana omistajana tai toimia muuten osana samaa konsernia. Pankit omistavat suoraan rahoitusyhtiönsä, mutta ajoneuvorahoittajien omistussidokset syntyvät myös konserniin kuuluvien pankkien kautta. Taseella mitattuna noin 90 % ajoneuvorahoittajista oli kytkeytynyt omistussuhteiden kautta pankkisektoriin vuonna 2018.

Osana konsernia toimivat luotonantajat saavat tyypillisesti suuren osan rahoituksestaan muilta konserniin kuuluvilta yrityksiltä. Pankkisektoriin lukeutuvat ajoneuvorahoittajat saivat yli 75 % vieraasta pääomastaan muilta saman konsernin yrityksiltä. Vastaavasti pankkien rahoitusyhtiöiden vieraasta pääomasta 98 % tuli konsernin sisältä eli suoraan pankeilta.

Pankkien rahoitusyhtiöt ovat usein sidoksissa suomalaisiin pankeihin, kun puolestaan

ajoneuvorahoittajien omistussidokset ovat tyypillisesti ulkomaisiin pankkeihin. Toisin sanoen ajoneuvorahoittajien kytkeytyneisyys ei kohdistu suoraan Suomen pankkijärjestelmään vaan ulkomaisiin pankkeihin. Ulkomaisten sidosten myötä ulkomaisen pankkisektorin shokit voivat välittyä Suomen rahoitusjärjestelmään.

Pankkisektoriin vähemmän kytkeytyneitä muita luotonantajia ovat esimerkiksi factoringyhtiöt ja kulutusluotonantajat. Molempien mahdolliset sidokset pankkeihin syntyvät pitkälti niiltä lainatun pääoman kautta. Factoringyhtiöiden ja kulutusluotonantajien toiminta on pientä, minkä vuoksi yhtiöiden velkarahoituksesta syntyvistä mahdollisista kytköksistä ei synny merkittävää järjestelmäriskiä.

Tilastojen avulla voidaan seurata ja arvioida riskejä

Pankit ovat edelleen merkittävin rahoituksen välittäjä Suomessa. Pankkisektorin ulkopuolisten rahoituksen välittäjien merkitys on kuitenkin lisääntynyt viime vuosina. Erityisesti erilaisten luotonantajien, kuten ajoneuvorahoittajien ja muiden kulutusluotonantajien, luotonanto on kasvanut merkittävästi. Kuitenkin valtaosa pankkisektorin ulkopuolella toimivista luotonantajista on omistussuhteiden kautta kytkeytynyt pankkisektoriin, mikä korostaa Suomen rahoitusjärjestelmän pankkikeskeisyyttä. Muiden rahoituslaitosten kasvusta huolimatta pankkisektorin ulkopuolisten toimijoiden ja suomalaisten pankkien välisestä velkarahoituksesta muodostuva kytkeytyneisyys on vähentynyt. Suomalaisilta pankeilta tulevan rahoituksen vähentyessä muiden rahoituslaitosten saaman rahoituksen painopiste on siirtynyt ulkomaille sekä muut rahoituslaitokset -sektorin sisälle.

Pankkisektorin ulkopuoliset rahoituksen välittäjät ovat tärkeä osa rahoitusjärjestelmää. Ne täydentävät pankkisektorin toimintaa tarjoamalla yrityksille ja kuluttajille vaihtoehtoisen rahoituksen lähteen sekä välittämällä rahoitusta pankeille. Pankkisektorin ulkopuolisten rahoituksen välittäjien toiminnasta ja sidoksista saattaa kuitenkin syntyä rahoitusvakautteen kohdistuvia riskejä. On tärkeää tunnistaa nämä riskit ja ymmärtää niiden merkitys koko rahoitusjärjestelmän näkökulmasta. Riskien arvioimiseksi tietojen keruu ja valvonta on syytä ulottaa riittävästi pankkisektorin ulkopuolisiin toimijoihin. Sidoksista muodostuvat tartuntakanavat ulottuvat ulkomaille asti sekä velkarahoituksen että omistajarakenteiden kautta. Riskien tunnistamiseen ja hallitsemiseen tarvitaan kansallisten toimien ohella myös kansainvälisiä toimia. Jos riskien havaitaan uhkaavan koko rahoitusjärjestelmän vakautta, voi olla tarpeen toimia ennakoita esimerkiksi makrovakauseräpolitiikan välinein järjestelmäriskien ehkäisemiseksi tai niiden vaikutusten lieventämiseksi. On siis oleellista arvioida makrovakauserävälineiden riittävyyttä pankkisektorin ulkopuolisten uhkien torjumiseen sekä tarpeen mukaan kehittää välineitä tätä tarkoitusta varten.

Viitteet

1. Aiemmin pankkisektorin ulkopuolisista rahoituksen välittäjistä on kirjoitettu artikkeleissa Suomessa varjopankkisektori on kansainvälisesti verrattain pieni sekä Varjopankkitoimintaa vai ei? Muuttuvat rahoitusmarkkinat ovat haaste kansainvälisille määritelmille. ↑
2. Muut rahoituslaitokset -sektoriin (Other financial institutions, OFIs) sisältyvät tässä artikkelissa Tilastokeskuksen Sektoriluokitus 2012 -sektorit S.123 (Rahamarkkinarahastot), S.124 (Yhteissijoitusyritykset pl. rahamarkkinarahastot), S.125 (Muut rahoituksen välittäjät), S.126 (Rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset) sekä S.127 (Konserninsisäiset rahoitusyksiköt ja muut rahanlainaajat). Artikkelissa muut rahoituslaitokset -sektoriin viitataan myös lyhemmin termillä 'muut rahoituslaitokset'. ↑
3. Pankkisektorin ulkopuolisten rahoituksen välittäjien kytkökset voivat syntyä myös lainojen muuntamisesta arvopapereiksi eli lainojen arvopaperistamisesta. Arvopaperistetuista lainoista syntyy kytkeytyneisyyttä sekä pankkisektorin ulkopuolisten rahoituksen välittäjien kesken että pankkien ja muiden rahoituksen välittäjien kesken. Lainojen arvopaperistaminen on yleisempää ulkomailla, mutta Suomessa se on vielä vähäistä. ↑
4. Vuosien 2017 ja 2018 aikana pankkisektorin koossa tapahtuneiden muutosten taustalla olivat Nordean yritysjärjestelyt vuonna 2017 ja Nordean pääkonttorin siirtyminen Suomeen vuonna 2018. ↑
5. Tällaisia osia ovat toimijat, jotka harjoittavat velkavivutusta tai likviditeetti-/maturiteettitransformaatiota. Velkavivutuksessa sijoitustoimintaa tai luotonantoa rahoitetaan velkarahalla. Velkavivutus voi olla myös synteettistä, jos se on hankittu johdannaisilla. Likviditeettitransformaatioissa epälikvidit varat muunnetaan likvideiksi sijoituskohteiksi ja maturiteettitransformaatioissa lyhytaikainen velkaraha muunnetaan pitkäaikaisiksi lainoiksi. ↑
6. Pankkisektorin ulkopuolisten luotoantajien tiedot perustuvat julkisiin tilinpäätöstietoihin. ↑
7. Factoringyhtiöt myöntävät rahoitusta yritysten myyntisaamisia vastaan, eli käytännössä yritysten laskut toimivat rahoituksen pantteina. Factoringilla voidaan tarkoittaa myös laskujen ostamista pelkän rahoittamisen sijaan, jolloin toisen yrityksen myyntisaamiset siirtyvät factoringyhtiön taseeseen. ↑
8. Leasingrahoituksessa rahoittaja vuokraa omistamansa kohteen vuokralleottajalle. Rahoitusleasingissa vuokra-aika kattaa kohteen koko käyttöiän. Rahoitusleasing eroaa käyttöleasingista, jossa kohdetta vuokrataan lyhytaikaisesti useaan otteeseen. ↑

9. Suomen Pankki kerää tilastotietoa suomalaisten pankkien myöntämistä factoringlainoista sekä kulutusluotoista osana rahalaitosten tilastotiedonkeruuta. Factoringsaamisten erittely on ollut pakollista vuoden 2019 alusta alkaen. Osa pankkien factoringsaamisista voidaan raportoida myös valmiuluottolimiitteinä. ↑
10. Ajantasainen listaus Suomeen rekisteröityneistä luottolaitoksista löytyy osoitteesta: <https://www.suomenpankki.fi/fi/Tilastot/rahalaitosten-tase-lainat-ja-talletukset-ja-korot/rahalaitoslista/> ↑
11. Rahamarkkinarahastojen lisääntynyt sääntely sekä pankkien liikkeeseen laskemien velkapapereiden maturiteetin pidentyminen on vaikuttanut tähän kehitykseen. ↑

Tässä artikkelissa esitetyt mielipiteet ovat kirjoittajien omia eivätkä välttämättä edusta Suomen Pankin näkemystä.

Asiasanat

kytkeytyneisyys, luotonanto, rahoituksen välitys, rahoitusvakaus, varjopankit